

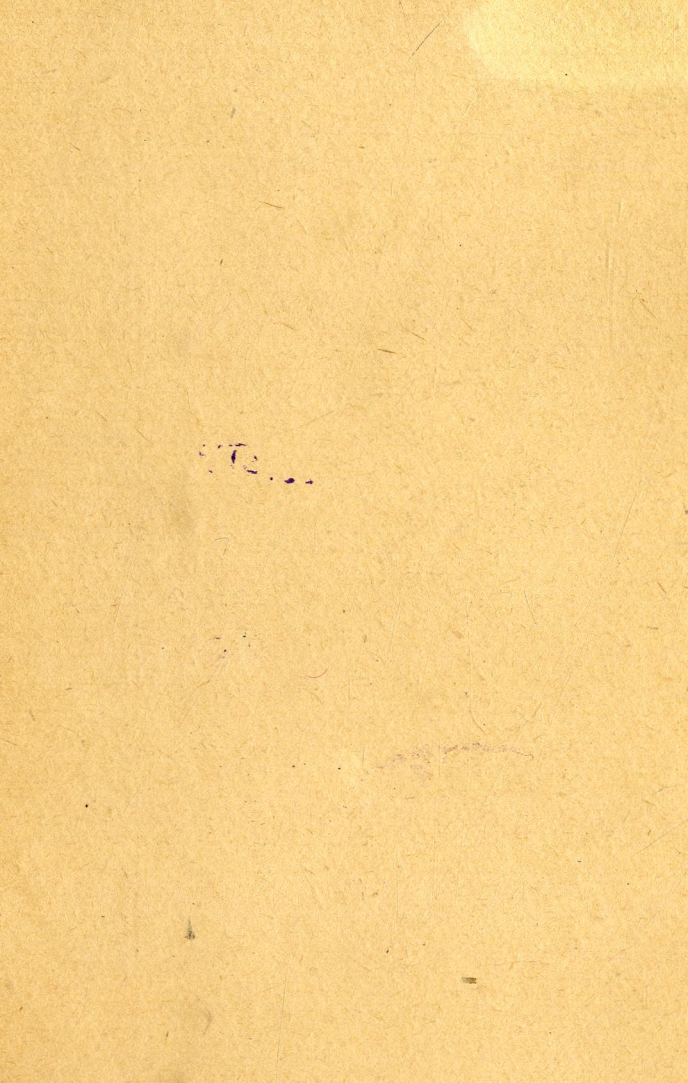
2.503

НАШ РОДНЫЙ ЯЗЫК

НАПИСАВ:
М. ВОЗНЯК.

КНИЖКИ „РУСИНА“ Ч. 15.

НАКЛАДОМ
ЧТОДЕННОЪ ГАЗЕТЫ „РУСИНЪ“
В УЖГОРОДЪ, 1923.

06 10
КНИЖКИ „РУСИНА“. — ЧИС. 15.

Редигуе Др. Франциск Тихій.

НАШ РÔДНЫЙ ЯЗЫК

НАПИСАВ:

М. ВОЗНЯК.

Ужгород 1923.

Накладом чтоденноѣ газеты „Русинъ“.

~~33.503~~

Львів. Бібліотека
АН. УРСР

~~36010/15.~~

*С. Р.
См. см. 19-24*

4441.4,0

Державна печатня в Ужгородѣ 1923—2320.

Наш рѣдний языкъ.

Кождому подкарпатському Русинѣ, котрый був за якоюсь справою чи то в столицѣ державы-Прагѣ, чи в якѣм иншѣм мѣстѣ на чеськѣй етнографичнѣй території, мусѣло одразу впасти в очи, як кождый Чех дорожить своею рѣдною чеською мовою, як завсѣды и всюды говорятъ по чеськи, як дбае про чистоту своеѣ рѣдноѣ мовы, як не замѣняе еѣ за жадну иншу мову на свѣтѣ. Мало сего. У такихъ народѣв из захѣдно европейською культурою, як Чехи истнують окремѣ товариства для культу рѣдноѣ мовы.

Се и самозрозумѣла рѣч у кождого захѣдно европейского культурного народу. Для такого народу бывае завсѣды рѣдна мова найяскра-

вѣйшимъ высьловомъ его національности и культурноѣ самостѣйности. Рѣдна мова в житю кожного народу се его природне и культурно-историчне, придбане вѣками духове добро, яке одбивае в собѣ увесь склад и стан душѣ народу. Межи рѣдною мовою и народною психикою истнуе найтѣснѣйшій органичный звязок. Все, що мѣняється в психицѣ народу, одбивається на его мовѣ, а що мѣняється в мовѣ, одбивається на его психичнѣмъ станѣ, бо впливає на его психику. Через се нищення рѣдноѣ мовы, якогось народу впливає дуже шкѣдливо на его творчу здѣбнѣсть и культурный рѣвень.

Звязки думок и ихъ выслови такѣ великѣ и тѣснѣ, що змѣнити народови мову се те саме, що перемѣнити ему душу — ствердивсю правду Гастон Парис, а бельгійскій письменникъ Ванъ Беерсъ каже, що перемѣнити народови его природну мову — се те саме, що

вчинити духове вбійство народу, зробити его евнухом у сферѣ идей. Що рідна мова се найважнѣйшій чинник для розвитку духового життя чоловіка, до такого висновку прийшов всесвітній учений психіятр Крафт-Ебінг. Утрата мови з боку народу тяжко одбивається на его розумѣ, розвитку и духовом станѣ взагалѣ. З сеѣ причини — каже Крафт-Ебінг — тѣ народи, котрѣ національно свѣдомѣ, дуже справедливо дорожать своєю мовою, яко дѣйсьним природним и дорогоцінним народним скарбом, придбаним збѣрною духовою дѣяльністю великого числа попередних поколѣнь, бо позбавитися народови своєї рідної мови — значить: стати духово убогим, збѣднѣти зовсѣм.

Тому кождий нарѣд, дозрѣвши пѣд оглядом національноѣ свѣдомости, дбає про життя и розвиток своєї рідної мови. Диктує се ему вже сама потреба самозбереження. Окремѣшность мови вказує на истнування

окремоѣ народности, яку и пѣзнаемо по мовѣ. Якъ питаня про мову для народу является тым самым, що питаня про душу, про житя, про честь и моральну гѣднѣсть окремого чоловѣка, высловив се гарно один изъ наславнѣйшихъ апостолѣвъ чеського и взагалѣ славянського одродження Шафарикъ в такихъ словахъ: „Изъ степеня любви до своеѣ мовы и зъ дбалости про еѣ захованя и выдосконаленя, безъ накидуваня еѣ чужинцямъ, пѣзнається степень духовоѣ и моральноѣ великости народу. Нарѣдъ, котрый мае свѣдомѣсть значѣня природженоѣ мовы для своего высшого духового житя, а самъ покидае еѣ и вырѣкається еѣ, здасть изъ сего рахунокъ передъ Богомъ, що его одвѣчнѣ права вывертае. Боронити и любити надъ житя те, що свое, а шанувати и не выкпивати того, що чуже, се есть святой обовязокъ, якъ каждого чоловѣка, такъ и каждого народу, котрый прийшовъ до морального

пôзнання себе и свого призначеня. Хто говорить и роздумує в очи або поза очи про языковий космополитизм, той єсть, хто вôн не бувбы шаленцем або ще чимсь гôршим.

Рôдна мова народу — каже Гумбольт — се его духова фізіономія и его власна стихія. Нарôд без своеѣ рôдноѣ мовы все одно, що чоловік без власноѣ фізіономіѣ и без власного виразу самого себе. Мова зрослася нерозривно з внутрѣшною природою чоловіка и швидше самодѣяльно випливає з сеи природи, нѣж люде творять єѣ из своеѣ волѣ: характер народу и окреметѣшности его мовы разом и в спôльнôй згодѣ випливають из недослѣдноѣ глибини духа. Мова — каже той самий учений дослѣдник Гумбольт — се не механічний засôб до розмовы, а органічний вираз думки и уявленя в того чоловіка, котрый говорить.

Вироблюваням власноѣ літературноѣ мовы починалося одродженя

кожного народу. И литература в рідній мові єсть тою кузнею, де перероблюються елементи загально людської культури відповідно до потреб народу, що творить власну літературу, і зливаються з його власною культурою.

На середньовіковому латинському письменстві показав чеський письменник Шульц утопичність стремління створити якусь загально людську понаднаціональну літературу. „Якщо абстрактної літератури, яка висілабидесь у повітря, як домовина Магомета, створеної людьми, котра не належалаби до жадної національної суспільності — каже Шульц, — ніколи не було, нема і не буде; тому вселяк стремління утворити якусь літературу, вищу од національної, не мають найменшого сенсу. І саме поняття гуманності в літературі належить до національної сфери“.

Історія одродження поодиноких народів, особливо славянських, ви-

казуе богато обявѣвъ захопленя, ентузіязму для рѣдноѣ мовы. Дуже богато прикладѣвъ такого захопленя можна навести також из одродженя и нашого народу: и там над Днѣпром и близше Пѣдкарпатськѣѣ Руси — над Днѣстром и на самѣѣ Пѣдкарпатськѣѣ Руси (на пр. у Духновича: Я Русин був, есм и буду), але выстарчить пригадати кѣлька высловѣвъ про рѣдну мову, высказаных на так званом „звѣздѣ руських ученых“ чи то першѣм просвѣтнѣм конгресѣ галицьких Русинѣвъ у 1848 р. Одкрываючи збѣр, згадав крилошанин Михайло Куземськѣѣй и за мову: „Мова наша, колись царствующа сталася служебною; з комнат думных бояр, з палат пышных вельмож утѣкла пѣд стрѣху бѣдных селян. Але там тым сильнѣѣйшу знайшла оборону, бо нарѣд простым, але правым своѣм розумом пѣзнав, що вѣра и язык з цѣлоѣ давноѣ славы единѣ му по-зѣстали забытки“. На тѣм самѣм

конгресѣ перечитав Якôв Головацькій наукову розвѣдку про нашу мову, еѣ діалекты и говоры.

Розумом обоснованѣ думки Головацького доповнив поет Микола Устѣянович промовою, що виплыла з его сердца. В справѣ мовы звертався Устѣянович ось из якими горячими словами до своѣх землякôв:

„Родимцѣ! Есть в рôднôм словѣ урок великій, неописаный, которому не знайдеш имени и в которôм, як в найдрôбнѣйшôй частинѣ луча сонця, всѣ свѣта-находяться барвы.

На голос того слова воздрожат всѣ составы скиталця на чужинѣ, розвяжут в его голодном сердцю цѣлый пасемник минувших дней щастя. Есть в народѣ пѣсня, що мати дѣтинѣ над колыскою спѣває, проста и непоказна, а звук еѣ товаришить нам солодкими наповидами до гробу и милѣйшая над всякіѣ согласы чудесных напѣвов. Тым словом нам промовляти треба, таковыми пѣснями нам спѣвати належит, аж нам

жизнь Руси лежит на серцю. Що з серця походить, трафляє в серце, а що з теплоѣ народа плыне ватры, огрѣває народ. Найдорозшим маетком народа есть язык его, вѣн есть душею, вѣн есѣ ядром его жизни. Ткнешся бесѣды, тыкаешся его жизни, хватаеш му за серце и сповняеш убійство не одного чоловѣка, але міліонов... Родимцѣ! Великаа гадка промкнулася в моей душѣ. Язык руський, тая стобарвная цвѣтка, возникшая з мягенькоѣ груди найчувственнѣйшоѣ дочки Славы... Хтож бо в Славянщинѣ не знае тоѣ мовы святоѣ Руси, тоѣ бесѣды серця, того наповидного ласканя, которым мати першое дѣтя своей милости любует, тоѣ красавоѣ пѣсоньки, якую ластовка под стрѣхою шебече, хто не знае барвы, цвѣту и вонѣ тоѣ лѣторосли золотобережноѣ Украины? На славянськом выросла она серцю и всякими цвѣтами приоздобила ю красавая мати. Всякіѣ чувства душѣ и ума появы приодѣвает она золо-

тыми точками. Аж хочем налюбуватися еѣ принадами милости, пойдѣм до Основяненка Марусѣ, аж желаем надивитися ненаглядным еѣ барв красотам, вержмо око на его всход сонця, аж хочем узброитися в крѣпость, послухаймо грѣмкого Шевченка, аж розвеселитися и попустовати, возмѣм Котляревского, аж на послѣдок статочного образа хочем, прочитаймо един только короткий уступ з Перекинчика под назвою Бандурист, через незабвенного нашего Шашкевича написаний; а сли бысьмо не пожаловали потрудитися до пѣсней народа, до тоѣ коморы природных народных гадок, знайшли бысьмо не единую звѣздку, которая бы славу найкрасшому письменникови кожного народа принесла.“

Сей урывок промовы Миколи Устѣяновича вводитъ нас у головный скарб, в яком збережене богатство мовы — в литературу, яка розпадається на два оддѣлы: устну словестность и письменство. Жадною

чужою мовою не можна красше вы-
словити наших найглубьих бажань,
якѣ ворущаться в нашом серцю, нѣж
своею родною мовою. З сеѣ причи-
ны родна литература се найбільша
скарбница кожного народу. В лите-
ратурѣ виявив народ свой розум,
свое серце, свою душу, свое чутя,
своѣ думки, свою радость и журбу,
сум и розпуку.

З поколѣня на поколѣня пере-
ходятъ чудовѣ казки, якими особ-
ливо захоплюються дѣти. Повнѣ
щироѣ любви до родноѣ землѣ и
свого народу историчнѣ переказы
защѣплюють любов и привязаня до
всего, що свое и гарне.

Досвѣд свого житя высловив
наш народ у коротеньких жартов-
ливых або поважных, сумных або
веселых, а завсѣды дотепных и
розумных приповѣдках, поговорках,
примѣвках и пословицах. З таких
приповѣдок довѣдуємося про вдачу
и свѣтогляд нашего народу в дав-
нинѣ, про те, що наш народ ува-

жав добрым, а що злым, що шанував и поважав, а з чого кпив собѣ, де бачив правду и справедливость, а в чѣм брехню и кривду.

Найбольшѣ ученѣ на свѣтѣ, найрожнороднѣйшѣ народы, як Чехи, Поляки, Москалѣ, Нѣмцѣ, Французы и иншѣ, зачислили нашѣ пѣснѣ до найкрасших на свѣтѣ. Нашѣ пѣснѣ одсначаются великою музыкальностью в доборѣ слов и мальовничостью. Коли слухати нашу пѣсню, стае перед нашими очима як живе або мальоване все, про що спѣвається в нѣй. Велика нѣжность наших пѣсень, щире чутя, вылите в них, надзвычайна сердечность наших пѣсень. Тому не диво, що наша пѣсня робить дуже сильно вражѣня на душу чоловѣка: нерѣдко бывае, що коли хто гарно и з чутям заспѣвае сумноѣ пѣснѣ, вытискае слезы з наших очей, а весела пѣсня так и подноситъ нашѣ ноги до танцю.

Творили переказы, складали пѣснѣ и иншѣ творы, що живутъ в устах нашего народу, переходять из уст до уст, з поколѣня на поколѣня, одколи истнуе наш народ, рѣжнѣ его станы и версты: хлѣборобы, дружинники княжих часов, лицарѣ козацькоѣ добы, чумаки, невольники в татарськой и турецькой неволи, вояки, дяки, вихованцѣ школ, бурсаки, крѣпаки и пани.

Авторов таких творѣв, що переходять з уст до уст народу — з выѣмкою дуже рѣдких випадков — не знаемо. Сим и рѣжнитися устна словестность од письменства, де звичайно знаемо автора твору (на пр. знаеме, що „Добродѣтель превисшае богатство“ написав Духнович). Письменством называеме передовсѣм збѣр так званого красного письменства (белетристики), отже поезій, драматичных творов, оповѣдань, повѣстей, байок и т. ин.

До конца XVIII. в. только зрѣдка доставалася наша мова до пись-

менства, а коли и zdobyла собі право горожанства в письменствѣ, то в таких творах, як пѣснѣ, гумористичнѣ вѣршѣ, комичнѣ інтермедіѣ в поважных драмах, чи щось подобне. Свою живу рідну мову увѣв у наше письменство Иван Котляревскій у Наддніпрянської України, Маркіян Шашкевич у Галицької землі, Юрій Федькович на Буковинѣ, а Олександр Духнович на Подкарпатській Русі. Одтодѣ багато письменників, учених и журналистов потрудилося над виробленням нашої мови на литературну. Наш найбільший поет Тарас Шевченко доказав своїм Кобзарем придатність нашої мови до поетичних перлин всесвітнього значіння. Он увѣв нашу мову поміж такѣ мови, якѣ видали найбільших геніїв на полі літератури. Побоч Шевченка маємо довгий ряд визначних письменників, котрі мають великі заслуги у виробленню нашої літературної мови, як

Грицько Квѣтка-Основяненко, Петро Гулак-Артемовський, Панько Кулѣш, Марко Вовчок, Панас Мирний, Олександр Кониський, Петро Нѣщинський, Борис Грѣнченко, Володимир Самійленко, Михайло Коцюбинський, Леся Українка, Иван Франко и багато інших.

Говорячи про літературну мову, треба зазначити, що поняття літературної мови треба завсѣди одержувати од живої мови. Літературна мова єсть одна для всего народу, а жива мова розпадається на більшу чи меншу скількість діалектів и говорів. На пр. Подкарпатська Русь вказує довгий ряд говорів из причини свого гористого характеру и сусідства аж из трема народами. В літературній мові звичайно бере перевагу той говор мови, що в его границях з'явилася письменність, чи якийсь твор розпочав нову добу літератури, чи появився якийсь геніальний, бодай дуже популярний письменник, що

своѣми творами промощуе шлях помѣж увесь народ для говору своѣ землѣ.

Звычайно литературною мовою стае мова тых околиць, де найчистѣйше говорить нею народ. Основою нашоѣ литературноѣ мовы стала мова Котляревського з Полтавщини, де наш народ живе найбільше збитою масою на всѣй своѣй етнографичноѣ території. Але в головну основу нашоѣ литературноѣ мовы повносили и вносять письменники, що походять з інших земель нашоѣ етнографичноѣ території, багато елементів из своѣх говорів. Так витворилася літературна мова, одна и та сама для всего нашего народу: се мова обов'язує в краснѣм письменствѣ, наукових творах, журналістицѣ, школѣ и урядѣ, в публичнѣм и домовѣм житю, нею звычайно говорить, бодай повинна говорити вся інтелігентна верства нашего народу.

Найстарша назва нашої мови була: „язык руській“, бо назва наших прапрадідів була „Русь“, а один чоловік назывався „Русин“. Се була наша національна назва довгї вїки, через кїлька сто лїть спільна також из Бїлорусами. Од XVI. в. зробилася також назва „Мала Русь“ спільною для всеї землї, яку заселявав наш народ. Такий титул прийало галицько-волинське князївство, коли в XIII. в. зросло в могучість.

Такж Греки, щоб одрожити землї, заселенї Москалями, од земель заселених нашим народом, называли Московщину „Велика Россія“, а нашу Батьковщину „Мала Россія“. Але назви „Мала Русь“ и „Малая Россія“ були книжнї и нїколи не прийалися серед нашого народу.

Через те, коли Московщина назвала себе „Русь“ и поневолила страшним способом Україну под економічним, національно-политич-

ным и культурным оглядом після переяславської угоди в 1654 р., наш народ в наддніпрянщині зачав називати себе Українцями.

Назва Україна дуже стара. Приходить у наших старих літописах уже в XII. и XIII. вв. Зразу називалися так пограничні краї, котрі були близькі до Половців, а потім до Татар, словом ті краї, де зродилася Козаччина. За Козаччини назва „Україна“ обняла землі нашого народу по обох боках Дніпра, а тепер всі землі нашого народу од Сяну и Карпат по Кавказ и Кубань не називають себе інакше, тільки Україною, а наш народ називає себе Українцями.

Одинока Подкарпатська Русь не призвичаєна до цієї назви, бо одтїя Карпатами од пня нашого народу не перейшла тих етапов, як вже має за собою наш народ од Карпат по Кавказ. До того Подкарпатська Русь була трохи не засуджена на національну смерть так,

що великим щастям треба уважати розрыв еѣ з Мадярщиною. Колибы только цѣла Подкарп. Русь почала на щиронароднѣм ґрунтѣ розвиватися под національно-культурным, економичным и политичным оглядом.

На пѣдкарпаторуськоѣй територіѣ зявилися одиницѣ и гуртки людей, що каламутять справу одродження Пѣдкарпатськоѣ Руси дуренем несвѣдомых людей про якусь спѣльну „русскую“ чи „общерусскую“ мову для Украинцѣв, Бѣлорусѣв и Москалѣв. Тымчасом нема и мовы про спѣльну живу чи литературну мову для всѣх трех народѣв схѣд-нославянського одламу. Поминаючи довгий ряд ґолосѣв про окремѣшнѣсть украинськоѣ мовы, высказанных такими ученими, як Шафарик, Копітар, Мікльосіч, Ягіч и иншѣ, навѣть сама Академія Наук в Петербурзѣ стала еще за царських часѣв на такѣм самѣм становищи.

В рефератѣ петербургськоѣ Академіѣ Наук „Объ отмѣнѣ стѣсне-

ній малорусскаго печатнаго слова“ читаеме такє: „Чи маємо мы дѣйсно право говорити про „общеруську“ мову?“ Нема сумнѣву, що предки Великоросѣв и Малоросѣв говорили колись одною мовою: ту мову, котра не дѣйшла до нас у письменних памятках, одтворювану гипотечно, принято в науцѣ называти „общеруською“ мовою.

Але розумѣється, не еѣ мають на увазѣ тѣ, котрѣ протиставлять малоруську мову „общеруськѣй“. Ще в доисторичнѣй добѣ уявляла з себе „общеруська“ мова в окремих паростях рѣзкѣ діалектичнѣ окремѣшности, якѣ дають пѣдставу припускати споконвѣчний пѣдѣл руського племен на три групи: пѣвноѣчно-руську, середно-руську и пѣвденно-руську.

Пѣвденно-руськѣ памяткѣ давноѣ нашѣй литературы XI. и XII. столѣть, як уперше доказав наш поважный спѣвчлен академик А. И. Соболевскій, уявляють из себе

ряд типичних окремішностей малоруської мови: з них можна напевне переконатися про значне оддалення південно-руських (малоруських) говорів, як од середно-руських, так і од північно-руських уже в дотатарському періоді.

Сему оддаленню не могло перешкодити і те політичне зєдинення руських племен, котре бачимо в X. та XI. століттях; противно розпад руської землі на уділи, змоцнення нового політичного центра в басейні Оки і горішнього бігу Волги, упадок Києва в другій половині XIII. в. — все те одокремлює значно південно-західну Русь, а напад Татар закончує се одокремлення. Познійше, в границях литовсько-руської держави, південно-руські племена знаходять умови для зближення з іншими руськими племенами, а то з тою західною галуззю середно-руських племен, котра стала основою білоруської народності. Аж познійша колонізація XVII.

и XVIII. столѣтъ зближуе великоруськѣ и малоруськѣ племена в бассейнах Сейма, Донця и Дону.

Таким способом историчнѣ умовы вплыли на повне одокремлення пѣвденно-западноѣ Росіѣ (Малоросіѣ и територіѣ занятоѣ Великоросами: звѣдси фактичнѣ окремишности в мовѣ обох народностей — великоруськоѣ и малоруськоѣ. „Историческая жизнь этихъ народностей — наводятся отсе слова в оригиналѣ — не создала общаго для нихъ языка; она, напротивъ усугубила тѣ діалектическія отличія, съ котрыми предки Малорусовъ, съ одной стороны, Великорусовъ — съ другой, выступаютъ въ началѣ нашей исторіи. И конечно, живой великорусскій языкъ, на которомъ говоритъ народъ в Москвѣ, Рязани, Ярославѣ, Архангельскѣ, Новгородѣ, не можетъ быть названъ „обще-русскимъ“, въ противоположность малорусскому языку Полтавы, Кіева или Львова.“

„Чи нема підстави признати „общерусскою“ нашу літературну мову? Чи не витворювалася вона спільними зусиллями всіх руських народностей, чи не одбила в собі окремішностей усіх руських говорів?“ — Так питання поставили собі далі свѣточѣ науки в бывшій царській Россіѣ и дали ось яку одповѣдь: „Як нераз висловлюються деякѣ публицисти, Малорусы грали видну ролю в твореню и обробленю нашої літературної мовы. Для доказу сей думки признається достаточным наводити вплив малоруських письменников и ученых дѣячѣвъ XVII. и XVIII. ст. зразу на московську освѣту, а потом и на реформы Петра. Дѣйсно сей вплив одбився и на нашої літературної мовѣ, але он був перемѣняючим: зусилля наших великих письменников зближали щораз бѣльше книжну мову з народною и нѣщо ще не здержало тої течіѣ, котра зробила вже при конці XVIII. и на початку

XIX. вв. „нашъ литературный языкъ вповнѣ великорусскимъ, освободивъ его, между прочимъ, отъ наноснаго малорусскаго произношенія, не чуждаго, по указанію професора Будде, языку Ломоносова и Сумарокова. Великорусскій литературный языкъ, въ основаніи своемъ представляющій пеструю смѣсь церковнославянскихъ элементовъ (въ области лексической и отчасти грамматической) съ элементами живой рѣчи великорусскихъ племенъ, съ давняго времени, можно сказать съ XIV. в., пріобрѣталъ все болѣе и болѣе народную окраску“.

Розвитокъ его в сѣм напрямѣ здержано два разы першій раз у XV. в., коли ему прійшлося вытримати боротьбу з чужославянськими елементами, якъ завдяки сербським и болгарським ученым наплыли з славянського полудня; другій раз у XVII. в., коли его наводнили окремишности украинської книжної мови.

„Но великорусская стихія образа вышла побѣдительницей, и нашу литературную рѣчь, рѣчь образованныхъ классовъ и письменности всѣхъ родовъ должно признать вполне великорусскою. Основаній называть теперь ету рѣчь „общерусскою“ мы не видимъ, ибо она не представляетъ изъ себя амальгамы, въ которойбы, хотя и неравномѣрно, отразились особенности всѣхъ живыхъ русскихъ нарѣчій“.

„Законностью и естественностью возникновенія малорусского письменнаго языка опредѣляется законность и всего дальнѣйшаго его развитія. Источникомъ его былъ, какъ мы видѣли, живой разговорный языкъ — живой разговорный языкъ украинской интеллигенціи, выросшей въ совершенно отличныхъ условіяхъ отъ интеллигенціи великорусской.“

И за окреми́шністю українсько́й живо́ї і літературно́ї мови од великорусько́ї (московсько́ї руско́ї) стоить ці́лий ряд найви́знач-

нѣйшихъ россійскихъ ученыхъ. До щирыхъ прихильниковъ и оборонцѣвъ нашего народу и его мовы належавъ такожъ и кѣлька лѣтъ тому помершій академикъ Шахматовъ.

Нѣксли не треба намъ забувати слѣвъ, якѣ высказавъ Гердеръ: „Хто не любить своеѣ родноѣ мовы, солodings святыхъ звуковъ свого дѣтинства, не заслугоуе на имя чоловіка. Тому Чехи вычистили свою мову зъ чужыхъ слівъ. Тому Румуни заступили нерумунськѣ слова своѣми, тому Норвежцѣ не взяли готовоѣ нѣмецкоѣ мовы, якъ їмъ дораджували Нѣмцѣ, але доложили всѣхъ заходівъ, щоби въ родноѣ мовѣ розвинути, якъ найгарнѣйшу литературу. И теперъ творы норвежськоѣ литературы можуть достойно стати поручъ найкрасшихъ творѣвъ нѣмецкоѣ литературы.

Завсѣды и всюды, устно и письменно, вдома и поза домомъ въ школѣ, судѣ и всѣхъ урядахъ, передъ ровными собѣ и передъ высшими треба

бути вольным горожанином и уживати только своеѣ рѣдноѣ мовы. Не вольно занечищувати ѣѣ чужими словами або ломати язык на якийсь нѣби то „панський“ лад. А щобы добре знати рѣдну мову, треба ѣѣ учитися змалку до гробу, в школѣ и поза школою, з книжок и од людей. Хто вмѣе пошанувати свого батька и свою матѣр, той знае, яке пошанованя повинен он мати для своеѣ рѣдноѣ мовы.

Без мовы нема розуму, без розуму нема поступу; без поступу нема житя, без рѣдноѣ мовы нема власноѣ литературы и культуры, а без власноѣ литературы и культуры нема народу.

На Подкарпатськѣй Руси може бути только украинська литература и культура, инакше Подкарпатська Русь стане погноєм для мадярськѣй культуры и литературы.

ЧИТАЙТЕ

БРОШУРЫ

„РУСИНА“

0,87 (1987)

6817

КНИЖКИ „РУСИНА“:

1. Т. Г. Масарик: Етика и алкоголизм. — Цѣна 2-50 Кч.
2. Т. Г. Масарик: Славяне по войнѣ. — Цѣна 4— Кч.
3. А. Волошин: Двѣ политичнѣ розмовы — Цѣна 1-50 Кч.
4. Др. Мих. Брашайко: Чесько-руські взаємини. — Цѣна 1-50 Кч.
5. Др. Ант. Гартл: Основы руськоѣ народноѣ и културноѣ политики. — 1-50 Кч.
6. Др. А. Бадан: Исторія соціаль. руху.
7. Ческе число.
8. В память А. Духновича (1803—1923). — Цѣна 4— Кч.
9. Д. Попович: Женскій вопрос — Ц. 3-50 Кч.
10. А. Волошин: Спомины. — Цѣна 6— Кч.
11. Т. Г. Масарик: Спомины з часу войны 1914—1919.
12. Др. Мих. Брашайко: Тарас Шевченко. — Цѣна 1— Кч.
13. М. Кривецкій: Будуче на Сходѣ Европы. Цѣна 3— Кч.
14. Марійка С.-К.: Алькоголь а культура.
15. М. Возняк: Наш родный язык. — Ц. 2 Кч.
16. М. Сѣрый: Національна культура.

Выдаване буде продовжати ся.

Адреса: Администрація газ. „РУСИНЪ“, Ужгород.

НАШ РОДНЫЙ ЯЗЫК

НАПИСАВ:
М. ВОЗНЯК.

КНИЖКИ „РУСИНА“ Ч. 15.

НАКЛАДОМ
ЧТОДЕННОѢ ГАЗЕТЫ „РУСИНЪ“
В УЖГОРОДѢ, 1923.